

Anti-pestprotocol

INHOUD

1. Inleiding
2. Wanneer is er sprake van pesten?
 - Verschillende partijen
 - Manieren van pesten
3. Voorkomen van pestgedrag: een veilig en sociaal klimaat
 - Preventieve maatregelen
 - Anti-pestcoördinatoren
4. Hoe gaat De Vreedzame School om met pesten?
 - Pesten
 - De preventieve aanpak om pesten te voorkomen
 - De curatieve aanpak van pesten
 - Digitaal pesten
5. Checklist Pestsignalen
6. Trainingen en hulpverlening
 - Groepsniveau
 - Leerlingniveau
 - Overleg externe partijen

Bijlage 1: Flyer De Vreedzame School

1. Inleiding

Met dit anti-pestprotocol willen wij:

- duidelijkheid geven over de ongewenstheid van pestgedrag op IKC de Kubus
- beschrijven welke aspecten een rol spelen bij pesten
- informatie verschaffen over de wijze van aanpak bij pestgedrag
- inzicht geven in de bijdrage van de methodiek De Vreedzame School bij ons anti-pestbeleid

Iedereen op onze school moet kunnen rekenen op een veilige leer- en speelomgeving. Van iedereen mag verwacht worden dat zij met respect met elkaar omgaan en elkaar de ruimte bieden om zich te ontplooiën. In een dergelijk schoolklimaat past pestgedrag absoluut niet.

Dit anti-pestprotocol is een aanvulling op de vele andere activiteiten binnen de school, zoals het lesprogramma van De Vreedzame School, die er op gericht zijn om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te bewerkstelligen. Een schoolklimaat waarin pesten niet geaccepteerd wordt en er preventief ingezet wordt op voorkomen van pesten.

2. Wanneer is er sprake van pesten?

Er zijn verschillende definities van pesten in omloop. In ieder geval is er sprake van een zekere systematiek, ongelijk verdeelde macht, verminderde weerbaarheid en psychische en/of fysieke schade.

Wij hanteren de volgende definitie: Wij spreken van pesten als één zelfde kind (of meerdere kinderen) steeds weer opnieuw het slachtoffer wordt (worden) van pesterijen door één of meer kinderen. Pesten is gebaseerd op ongelijke machtsverhoudingen. Vaak zijn er meerdere pesters tegen één (of meer) weerloos (weerloze) slachtoffer(s).

Verschillende partijen

Bij pesten is er altijd sprake van verschillende partijen:

- de pester
- het slachtoffer
- de medeleerlingen (wellicht onderverdeeld in groepen met verschillende belangen)
- de ouders van het slachtoffer
- de ouders van de pester

De pester, het slachtoffer en de rest van de klas/groep hebben er belang bij (zij het vanuit verschillende perspectieven) om niet te praten. Hierdoor kan pesten onder het wateroppervlak geruime tijd voort woekeren en merken ouders en leerkrachten het vaak niet op.

Manieren van pesten

Pesten kan op allerlei manieren:

- met woorden: schelden, jennen, belachelijk maken, roddelen
- lichamelijk: slaan, duwen, aan de haren trekken
- door uitsluiting: doodzwijgen, isoleren
- door afpersing: chanteren, bedreigen, dwingen om geld of spullen af te geven
- door stelen of vernielen van bezittingen: persoonlijke bezitting kapot maken
- door gebruik te maken van digitale middelen: Whatsapp, Facebook, Twitter, Tiktok enz.

3. Voorkomen van pestgedrag: een veilig sociaal klimaat

Voorop staat dat op IKC de Kubus pesten in welke vorm en op welke manier dan ook als onacceptabel gedrag wordt beschouwd. Er zal altijd worden ingegrepen als dit ongewenste gedrag wordt gesignaleerd.

Het voorkomen van pesten is echter nog veel belangrijker dan ingrijpen als pestgedrag wordt gesignaleerd. Daarbij draagt iedereen binnen de school zijn eigen verantwoordelijkheid. Van elke geleding wordt gedrag verwacht waaruit respect voor de ander spreekt. Met het programma 'De Vreedzame School' werken we zoveel mogelijk preventief.

Preventieve maatregelen

- Er worden wekelijks lessen sociaal-emotionele vorming gegeven (Lessen van De Vreedzame School) en de leerkracht speelt in op actuele situaties.
- Binnen elke groep zijn afspraken gemaakt en deze vormen een onderdeel van de grondwetregels binnen de school (*zie afbeelding 1*). De afspraken hangen zichtbaar op de deur van het lokaal.
- Bij conflictsituaties werken we met leerlingmediatoren. Dit zijn leerlingen van groep 6 t/m 8 die getraind zijn in het oplossen van conflicten (*zie bijlage 1: Flyer De Vreedzame School*)
- De leerkracht zorgt ervoor dat kinderen in wisselende samenstellingen samenwerken.
- De leerkracht observeert het gedrag en de sociale omgang van de kinderen; dit laat zij terugkomen in de lessen sociaal-emotionele vorming. Indien nodig spreekt zij daar individuele kinderen op aan. Zij begeleidt en bespreekt het samenwerken en samenspelen van de kinderen om daar waar nodig is te corrigeren.
- Indien er zich bijzonderheden voordoen, neemt de leerkracht contact op met de desbetreffende ouders.
- Ouders kunnen hun zorgen/vragen bespreken met de leerkracht. Hiervoor kan een afspraak gemaakt worden na schooltijd.
- De school wil niet dat ouders kinderen van anderen aanspreken op hun gedrag op het schoolplein of in de school. Dit gaat altijd via de leerkracht van het kind.
- Wanneer een leerling zich herhaaldelijk misdraagt naar andere kinderen of spullen van een ander kind beschadigt, wordt er contact opgenomen met de ouders.

- Twee keer per jaar worden in groep 3 tot en met 8 een sociogram afgenomen om de individuele plaats van elke leerling in de groep te kunnen achterhalen en (preventief) te kunnen inspelen op mogelijke negatieve groepsprocessen.
- Twee keer per jaar neemt de school de veiligheidsthermometer af in groep 3 tot en met 8 om na te gaan of leerlingen zich voldoende veilig voelen op onze school en hoe het met het welbevinden van de leerlingen is gesteld.\
- In groep 1-2 observeren de leerkrachten het hele jaar gericht op het welbevinden van kinderen aan de hand van een observatie instrument. Samen met de informatie vanuit het kind en de ouders wordt dit drie keer per jaar geregistreerd. Er wordt gekeken naar het welbevinden van de hele groep en per individu. Bij zorgen wordt er contact opgenomen met ouders en volgen er gesprekken.

Anti-pestcoördinatoren

Binnen onze school zijn er vier anti-pestcoördinatoren. Zij zijn aanspreekpunt voor leerlingen en ouders die te maken krijgen met pesten. Zij brengen de situatie in kaart en bekijken samen met de betrokken partijen welke acties nodig zijn om de peestsituatie op te lossen. De anti-pestcoördinatoren op onze school zijn:

- groep 1-2: Yvonne van Dreumel - y.vandreumel@groeisaampo.nl
- groep 3-4: Karin Kemper - k.kemper@groeisaampo.nl
- groep 5-6: Daisy Koning - d.konings@groeisaampo.nl
- groep 7-8: Linda van Elk - l.vanelk@groeisaampo.nl

Grondregels IKC De Kubus

**Iedereen is
welkom en
mag
meedoen!**

**We helpen
elkaar en
vragen om
hulp!**

**We houden
onze school
netjes!**

**We
behandelen
elkaar met
respect!**

**We spelen
en werken
sportief
samen!**

Afbeelding 1

4. Hoe gaat De Vreedzame School om met pesten?

Pesten

Pesten vindt overal plaats. Helaas behoort pesten tot gedrag dat door alle tijden en overal op de wereld is terug te vinden. Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen pesten en plagen. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een conflict. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontaardt een conflict in een ruzie, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelykbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

De preventieve aanpak om pesten te voorkomen

Pesten wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. De Vreedzame School biedt een tegenwicht. Het programma helpt de klas en school een positieve en sociale gemeenschap te zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap. In het programma wordt ingegaan op de spanning tussen het recht hebben om jezelf te zijn, maar ook de plicht om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht ook heeft. In de lessen wordt expliciet ingegaan op pesten, plagen en wat dan te doen. Zorg voor elkaar staat centraal. Met het programma De Vreedzame School ontstaat een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie, een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in.

We zijn attent op plaagsituaties in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van blok 1 aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken. Ook kunnen we de mediators vragen te helpen.

De curatieve aanpak van pesten

Hoeveel het programma De Vreedzame School ook doet aan preventie van pesten, zal er altijd af en toe een pestsituatie voorkomen. In dat geval is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende kwalitatief wordt uitgevoerd. Hoe is de veiligheid in de groep? Is iedereen gericht op het elkaar helpen en ondersteunen? Zijn er subgroepen? Worden de leiders juist gevraagd zich verantwoordelijk te maken voor positieve taken en verantwoordelijkheden? Etc.

Met de groep wordt in de lessen besproken hoe leerlingen elkaar kunnen helpen. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als ‘verdedigers’. Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van De Vreedzame School: de Oplossingsgerichte Pestaanpak (OPA). Deze aanpak is ontleend van de No-blame aanpak. Deze steungroepaanpak wordt bij de meeste anti-pest programma’s ingezet. De No Blame methode wordt inmiddels met succes en op steeds grotere schaal, toegepast in Engeland, Zwitserland, Nieuw Zeeland en verschillende Zuid Amerikaanse landen. De aanpak is proefondervindelijk zeer effectief gebleken. Sommige onderzoeken in Engeland noemen succespercentages van 90% (Smith, e.a. 2003). De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een leerkracht (of anti-pestcoördinator) en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig met de gepeste leerling, samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen. In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. Gesprek met het gepeste kind: De leerkracht (of de anti-pestcoördinator) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zijn zo’n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.
2. Gesprek met de steungroep: Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
3. Tweede gesprek met de gepeste: Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.
4. Tweede gesprek met de steungroep: Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om er voor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert. Bovenstaande aanpak is door de makers van De Vreedzame School uitgewerkt in een uitgebreid gespreksprotocol.

Wij vinden de driehoek van school, ouders en de leerling is belangrijk. Om die reden zullen we, wanneer er sprake is van pesten, alle betrokken partijen informeren. Dit gebeurt wanneer pesten wordt gesignaleerd, aangepakt en geëvalueerd.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een andere vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij ‘klassiek’ pesten. Wat je in het ‘echte leven’ niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico’s met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media. Het programma bevat lessen die helpen om duidelijke afspraken te maken over digitaal pesten en op een ‘sociale’ manier online

communiceren. De lessen helpen bij het kiezen van afspraken: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!' In essentie is de aanpak bij online-pestten hetzelfde als bij niet online-pestten. In de lessen van De Vreedzame School besteden we vanaf groep 5 geregeld aandacht aan online communiceren.

5. Checklist pestsignalen

Hieronder staan een aantal signalen beschreven die zouden kunnen duiden op pestgedrag binnen de groep. Uiteraard zijn de signalen op zich niet veel zeggend: even alleen willen zijn is heel gezond en normaal. Maar let toch eens op onderstaande punten. Bij twijfel altijd overleggen met een collega, of de IB'er/anti-pest-coördinator is dan verstandig. Met het kind zelf op een rustige plek praten helpt natuurlijk ook. Vervolgens kun je ook ouders vragen of zij signalen zien. Doe dat pas na intern overleg: het is verstandig ruim tijd te nemen voor een gesprek met ouders. Ouders schrikken en vrezen het ergste. Vaak willen ze directe actie gericht naar potentiële pesters. Gepeste kinderen vrezen te snelle en beschuldigende acties. Ze zijn bang voor de consequenties.

Pestsignalen

- Het pestslachtoffer staat alleen in de pauzes
- Het pestslachtoffer zoekt tijdens de pauzes steeds contact met de pleinwacht
- Het pestslachtoffer mag niet meedoen met een spel, terwijl een ander kind even later nog wel mag meedoen
- Het pestslachtoffer speelt bijna altijd met jongere kinderen
- Het pestslachtoffer wil niet naar buiten
- De meeste kinderen willen niet met hem/haar samenwerken
- Zuchten, piepen en steunen van andere kinderen als een pestslachtoffer een idee aandraagt of in de kring iets zegt
- Andere kinderen laten zich negatief uit over het pestslachtoffer, of zijn/haar familie
- Klasgenoten vinden steeds alles van het pestslachtoffer stom
- Andere kinderen reageren negatiever op een fout van het pestslachtoffer, dan bij andere kinderen
- Het pestslachtoffer, de ouder(s), en/of andere kinderen geven aan dat er gepest wordt
- Al het pestslachtoffer niet meer naar school wil en/of klaagt over bijvoorbeeld hoofdpijn en buikpijn, terwijl deze pijnen in weekenden/vakanties verdwijnen
- Het pestslachtoffer wil bepaalde kleren niet meer aan naar school
- Het pestslachtoffer is gauw prikkelbaar of boos
- Het pestslachtoffer heeft nachtmerries, of gaat weer bedplassen
- Het pestslachtoffer wordt nooit uitgenodigd op feestjes/partijtjes
- Het pestslachtoffer vertoont pestgedrag naar kinderen in een veel lagere positie in de hiërarchie

6. Trainingen en hulpverlening

Soms is er meer nodig voor een leerling of groep ter preventie van pestgedrag of het oplossen er van. In dergelijke situaties kan het voorkomen dat wij hulp inschakelen van externe partijen.

Groepsniveau

- Arrangement groepsdynamiek
- Rots&Water-training

Leerlingniveau

- Faalangstreductietraining voor leerlingen in leerjaar 3 en 4 die te kampen hebben met onzekerheid.
- Rots&Watertraining voor leerlingen van leerjaar 3 t/m 8 in kleine setting. Dit zijn vooral weerbaarheidstrainingen.
- PMT-training: We maken ook gebruik van psychomotorische trainingen (PMT). Deze zijn meestal individueel en worden ingezet bij leerlingen die moeilijk in contact kunnen treden met medeleerlingen.
- KIES-training voor leerlingen in scheidingsituaties

Overleg externe partijen

4x per jaar vindt er een overleg plaats tussen:

- GGD-verpleegkundige
- Schoolmaatschappelijk werk
- Consulent Sociaal Team
- Schoolcontactpersoon
- IB'ers/anti-pestcoördinatoren
- Directeur

Tijdens dit overleg wordt zorgelijke casuïstiek besproken en kan pestgedrag ook een item zijn. In breder verband wordt bekeken wat er nodig is om tot een oplossing te komen.

Maandelijks overleg de anti-pestcoördinator/IB'er met de schoolcontactpersoon. De schoolcontactpersoon is een deskundige van het Ondersteuningsplatform Stroomland en tevens een sparringpartner van de IB'er. De schoolcontactpersoon kan een adviserende- en begeleidende rol hebben bij pestsituaties.

Belangrijke info over DVS

De lessen

1 keer per week wordt er een vreedzame school les uit de methodeklapper gegeven. Afspraken over het geven van de lessen zijn terug te vinden bij de vakinhoudelijke afspraken die per unit gemaakt zijn. In het jaaroverzicht, te vinden op Sharepoint, staat wanneer welk blok behandeld wordt.

www.devreedzameschool.nl

Op Sharepoint zijn de inloggegevens voor DVS te vinden.

Op de website van DVS staan alle lessen digitaal. Je vindt daar ook de logo's en de afbeeldingen die je nodig hebt bij de lessen.

Leerkrachtgedrag

Per blok zijn er naast de leerling doelen ook doelen voor de leerkracht vastgelegd. Deze doelen zijn te vinden op Sharepoint in het document: Wat verwachten wij van leerkrachten op onze school.

Doelen die hier onder andere benoemd worden:

- De leerkracht leeft positief sociaal gedrag voor
- De leerkracht stimuleert de leerlingen hun conflicten zelf op te lossen
- De leerkracht communiceert helder
- De leerkracht toont waardering en respect voor elke leerling (en collega)
- De leerkracht spreekt kinderen voortdurend actief aan op hun verantwoordelijkheid.

Zichtbaarheid DVS

In elk lokaal is DVS zichtbaar doordat:

- er een poster met de grondwetregels en de afspraken van de klas hangt.
- er ruimte (bv op prikbord) is gereserveerd voor de materialen, afbeeldingen en woorden per blok.
- er petjes/handpoppen en wereldbol zichtbaar aanwezig zijn.

In de school is DVS zichtbaar doordat:

- er posters hangen met de grondwetregels
- elke unit per blok bekijkt hoe ze deze vorm gaan geven (presentatie, collage, vlog enz) elk blok is een andere groep aan de beurt.

Iedereen is
welkom en
mag
meedoen!

We helpen
elkaar en
vragen om
hulp!

We houden
onze
school netjes!

We behandelen
elkaar met
respect!

We spelen
en werken
sportief
samen!

Leerlingmediatoren

Vanaf groep 6 t/m 8 zijn er leerlingmediatoren. Zij bemiddelen bij een CONFLICT dat is ontstaan tussen 2 of 3 kinderen. Zij volgen hiervoor een speciale training en worden begeleid door de leden van de stuurgroep.

Een mediatie wordt uitgevoerd in een daarvoor aangewezen ruimte en mag max 10 min duren. Bij een ruzie, pestgedrag of grote groep mag een leerlingmediator NIET optreden en is het aan de leerkracht om dit op te pakken.

Op SharePoint staat een rooster waarop te zien is welke mediatoren er per dag aan de beurt zijn.

Veiligheidsthermometer

Twee keer per jaar wordt de veiligheidsthermometer afgenomen, deze momenten zijn opgenomen in het jaarrooster.

*Voor de groepen 3 t/m 5 is dit de vragenlijst van DVS op papier. De benodigde documenten zijn te vinden op Sharepoint onder het kopje DVS. Daar staat ook het document met afspraken.

Zowel de IB-er als de stuurgroep ontvangt het ingevulde groepsoverzicht.

*Voor de groepen 6 t/m 8 is dit het Kwaliteitszorginstrument (KZI) van vensters. Deze wordt twee keer afgenomen op papier en de tweede keer ook digitaal ingevoerd. De benodigde documenten zijn te vinden op Sharepoint. Daar staat ook het document met afspraken.

Zowel de IB-er als de stuurgroep ontvangt het ingevulde groepsoverzicht.